

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.
9e jaargang nr. 4, april 1980.

- - - - -
APRIL ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 24 april 1980 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6 Oostende.

Het onderwerp : ENSOR EN DE DOOD

De spreker : de heer Frank EDEBAU

Gedurende 34 jaren zorgde de heer Frank EDEBAU, Ere-Conservator van de Stad Oostende, voor het Stedelijk Kunstpatrimonium. Niet alleen heeft hij het, aanvankelijk met zeer beperkte middelen, doen groeien en bloeien, maar vooral heeft hij de vier Oostendse groten van de schilderkunst, ENSOR, PERMEKE, SPILLAERT en DE CLERCK, bij een groter publiek bekend gemaakt. Bovendien werkte hij zich in de loop van de jaren op tot een ENSORKenner van wereldformaat. In woord en geschrift heeft hij, in de voornaamste talen en zowat overal ter wereld, de diverse aspecten van ENSOR's werk toegelicht en verklaard.

Een van die aspecten was ENSOR's verhouding tot de dood, een thema dat in verschillende van zijn werken tot uiting komt. Het is over dit onderwerp dat ons de heer Edebau vanavond onderhoudt.

Een avond voor alle Oostendse kunstliefhebbers van een niveau dat uitzonderlijk is. De heer Edebau is niet alleen een knap Ensorkenner maar een even knap spreker.

De toegang is vrij en gratis, ook voor niet leden.

J.B.D.

- - - - -
Heemkundig Museum en tentoonstelling

Gedurende het Paasverlof is het Heemkundig Museum iedere dag geopend van 10 tot 12 uur en 15 tot 17 u. (de dinsdagen niet). Het is in dezelfde periode (29 maart tot 13 april a.s.) dat in het Heemkundig Museum de tentoonstelling "Eigen Kunsthandwerk" plaats grijpt.

Een twaalftal dames nemen aan deze tentoonstelling deel.

G.V.

Op 13 maart j.l. stelde "De Plate" in de Algemene Vergadering van de Kulturele Raad van Oostende voor om een motie te sturen aan de minister van Nederlands Kultuur i.v.m. met monumentenzorg te Oostende. De motie werd met algemeenheid van stemmen goedgekeurd.

De motie luidt :

"De Kulturele Raad van Oostende in Algemene Vergadering bijeengekomen op 13 maart 1980 stelt vast dat verschillende aanvragen tot klassering van monumenten en bescherming van landschappen tot op heden zonder gevolg zijn gebleven. Dientengevolge dringt de K.R. bij de Minister van Nederlandse Kultuur aan opdat de volgende Oostendse gebouwen en landschappen dringend zouden geklasseerd worden.

1. De Koninklijke Galerijen (langs de Albert I Promenade) ;
2. Het Station ;
3. Het Maria-Hendrikapark (het Bosje)."

Monumenten en landschappen.

Daags na de algemene vergadering van Kulturele Raad verscheen er in het "Belgisch Staatsblad" een ontwerplijst van voor klassering vatbare monumenten en landschappen. Voor Oostende bestond deze lijst uit 16 gebouwen en stadsgezichten. Dit wil niet zeggen dat ze geklasseerd werden, maar dat ze voor een periode van 9 maanden veilig gesteld zijn en voor klassering vatbaar. Ziehier deze lijst :

- woonhuis gelegen Vlaanderenstraat 17, te Oostende (monument) ;
- woonhuis gelegen Van Iseghemlaan 12 A, te Oostende (monument) ;
- kiosk gelegen op het Wapenplein, te Oostende (monument) ;
- postgebouw (met interieur) gelegen H. Serruyslaan, te Oostende (monument) ;
- woonhuis gelegen Christinastraat 67, te Oostende (monument) ;
- luifel, Kaaistraat 5, te Oostende (monument) ;
- woonhuis gelegen Van Iseghemlaan 78, te Oostende (monument) ;
- Fraaf De Smet-De-Naeyerbrug, te Oostende (monument) ;
- stapelhuis (gevels en bedakingen), te Oostende (monument) ;
- douanegebouw, te Oostende (monument) ;
- koninklijk stapelhuis (gevels en bedakingen), en 1 halportaalkraan, te Oostende (monument) ;
- koninklijke galerijen gelegen Albert I-Promenade, te Oostende (monument) ;
- ruitersstandbeeld van Leopold II, staande Albert I-Promenade, te Oostende (monument) ;
- Villa Maritza, gelegen Albert I-Promenade, te Oostende (monument) ;
- ruitersstandbeeld van Leopold I, staande Leopold I-plein, te Oostende (monument)
- koninklijke stallingen, gelegen Koninginnelaan 76, te Oostende (monument) ;

Zoals men hier kan zien komen het Station en Maria-Hendrikapark daar niet in voor, zodat de motie van Kulturele Raad zeker op tijd komt.

O.V.

17. ALP. LAGAST

In de Louisastraat 13-b gevestigd, voornamelijk als portretfotograaf. Meer gegevens wisten we voorlopig niet te bemachtigen.

Belangrijk waren ook hier de portretfoto's in klein formaat op supports in hard luxe-karton (ca. 6,5 x 10,5 cm.).

Van het fotoatelier LAGAST kennen we vele verschillende types van dergelijke kartonnen supports :

- foto's op bleekgroen karton
opschrift : "ALP. LAGAST OSTENDE"
- ovalen portretmedaillons op okergeel karton
opschriften : "PHOTOGRAPHIE ALP. LAGAST OSTENDE
LES CHICHES SONT CONSERVES"
verder nog een gekroonde kouseband met initiaal L in het midden.

Het ovaal medaillon was in reliëf in het karton geperst.

- kartonsupports met achterop in rode drukinkt :
"PHOTOGRAPHIE
ALP. LAGAST
RUE LOUISE
13 B
OSTENDE"
- idem met achterop in mauve sierletters :
"A. LAGAST
OSTENDE"

De decors en requisieten die op dergelijke portretfoto's van LAGAST voorkomen zijn zeer beperkt. Als decor komt een geschilderd doek waarop een marmeren Louis XVI-schouw met kandelaar op te zien is, veelvuldig voor. Een frequent gebruikt requisiet was een Louis XVI-tafel met leeuwekoppen op de hoeken en dolfijnen als poten.

18. LAGAST - HUYS

Vanaf een mij onbekend tijdstip (in of vóór 1896) gevestigd in de Vlaanderenstraat 3. Mogelijks dezelfde als 17.

- Opnamen van de afgebrande Sint-Pieterskerk in 1896.
- talrijke portretfoto's op kartonsupport (6,5 x 10,5 cm.) van diverse types :
 - okergeel karton met rode rand en op de achterkant een wapenschild met klauwende leeuw, waarboven een banderol met volgend opschrift.
"PHOTOGRAPHIE LAGAST-HUYS
3 RUE DE FLANDRE - OSTENDE"
 - ivoorwit karton waarop ovalen portretmedaillon
opschrift achteraan : "LAGAST-HUYS
OSTENDE
3 RUE DES FLANDRES
LES CLICHES SONT CONSERVES"

Fournitures Générales pour la Photographie

KODAKS

Produits de la Compagnie Eastmann.

PHOTOGRAPHIE INDUSTRIELLE

TRAVAUX POUR AMATEURS

ÉMAUX

PORTRAITS VITRIFIÉS SUR ÉMAIL

Instruments de physique & scientifiques pour écoles

Séances de Projections Lumineuses
" Enseignement Intuitif "

OPTIQUE

Jumelles, Longue-Vues, Pince-nez, Lunettes.

Encres et Colles Cartes

Reproduction pour le "Vain"

J. Demuynck-Ragons,

OPTICIEN

Fournisseur de l'Armée et de la Marine.

44, rue d'Ouest, Ostende.

Doit à l'Administration des Travaux et Changement
à J. Demuynck-Ragons, Ostende

8 boîtes de 20 collés	1.50	10.00
1 coll. de 1 vue 13x18		.20
5 vues prises sur commande	3.00	15.00
1 vue Eglise S. Joseph		1.00
1 " " Jacht " Herberta "		1.00
Franc F.		27.20

La présente facture au montant de vingt sept francs 20^{cs}
Certifié sincère et véritable par le soussigné

Ostende le 11 Janvier 1900

J. Demuynck-Ragons

Pour acquit
le 11 Janvier 1900
Demuynck-Ragons

Een sierlijke briefhoofd van de fotograaf Demuynck (1900).
(verz. R. Leroy, Oostende)

wapenschild van Oostende

- okergeel karton met ovaal portretmedaillons, waarbij het ovaal in reliëf in het karton is geperst
verso : "LAGAST-HUYS
OSTENDE
RUE DE FLANDRES
LES CLICHES SONT CONSERVES"
- zwart karton met gouden randen (10,9 x 6,8 cm.), zeer luxueus.
verso : 3 wedstrijdpenningen en
"LAGAST-HUYS
OSTENDE
3. RUE DE FLANDRES
FOURNISSEURS BREVETES DE SA
MAJESTE LA REINE D'ESPAGNE"
- supports met als opschrift :
"PHOTOGRAPHIE INALTERABLE
LAGAST-HUYS
3. RUE DE FLANDRE
OSTENDE
LES CLICHES SONT CONSERVES"

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

Onze brouwerijen en fotografen

Vanwege de heer P.A. PARMENTIER uit Oostende ontvingen wij een vriendelijk brief in het Frans opgesteld, uit dewelke wij hier enkele zinnen vertalen :

"Ik herinner mij twee Oostendse brouwerijen, die voor zover ik weet niet in "De Plate" vermeld werden :

1. Brouwerij Jean op het Hazegras

2. Brouwerij Deswaef gelegen aan het Leopold I-plein. (1)

Wat de fotografen betreft. Ik schonk destijds enkele foto's aan "De Plate" uit de periode 1850. Onder deze was er een van de heer Daveluy, door hem gesigineerd en aan zijn vriend, mijn grootoom Gustave Parmentier overgemaakt. Ik bezit nog de foto's van mijn grootouders, gemaakt rond 1890, de ene door Lagast-Huys, Vlaanderenstraat, 3 en de ander door Krameyer, Van Iseghemlaan, 83.

Wat fotograaf Demeunynck uit de Weststraat betreft, het was diens broeder die deelnam aan Internationale Raid te paard van Brussel naar Oostende in 1905. (2) Zijn paard bezweek nabij Stene wegens uitputting. Hij ontzadelde zijn paard en eindigde als 13de na de rest van de baan te voet afgelegd te hebben.

M.A. PARMENTIER

N.V.D.R. (1) Wij publiceerden de lijst van de Oostendse brouwers van vóór 1914 in "De Plate" van nov. 1973 (blz. 3).

Daar kwamen de brouwerijen Jean en Deswaef wel voor.

(2) De Raid had plaats in 1902.

O.V.

Uit de bibliografie van Oostende (2)

En onuitgegeven licentiaatsproefschrift over het Beleg van Oostende.
Suzanne Ponjaert, The Siege of Ostend (1601-1604) in English Literatur and
in contemporary Books and Pamphlets (R.U.G., 1883 - XI, 130 p., 19 pl.)

Van die in helder en soepel Engels geschreven dissertatie berust er in het Ostendiana-fonds van onze Stadsbibliotheek een exemplaar onder nr. P 693-1. Suzanne Ponjaert is de kleindochter en de achterkleindochter van Oostendse zeelieden en lerares aan het atheneum in Stene.

Haar werk vertoont twee delen. In A (p. 1-24), eigenlijk een inleiding, krijgen we een historisch overzicht van het beroemde Beleg in 5 punten samengevat. 1. De aanleiding tot het Beleg. 2. De Slag bij Nieuwpoort. 3. De betrekkingen met Engeland. 4. De militaire operaties. 5. Het leven van soldaten en burgers tijdens het Beleg. Hier betreft S.P. bekende paden.

Haar synthese van de krijgsverrichtingen (punt 4) bevat enkele onnauwkeurigheden. a/Dat Oostende "one of the cautionary towns" was (p. 9), dus in pand gegeven aan koningin Elisabeth, wordt door Edw. Vlietinck (Het Oude Oostende ..., p. 234) met ernstige argumenten uitdrukkelijk betwist. b/In oktober 1602 is het Beleg (begonnen op 5 juli 1601) niet twee en een half jaar oud (p. 18) maar slechts 15 maanden. c/Peter de Gieselles (p. 19) (zo geschreven bij zijn portret in het boek van Fleming) is eigenlijk Pieter van Gistelless. In zijn tekst kent Fleming alleen die vorm. En er waren betere plannetjes van het Oostends Beleg dan het gereproduceerde arme ding, eveneens overgenomen uit Fleming.

Punt 5, over het leven binnen en buiten de vesting, is wel het kleurrijkste. Eén opmerking : naar mijn smaak had S.P., die het vernietigend artikel van de onovertroffen A. Viaene over de Isabella-legende toch kende en citeert (Biekorf, 1970, p. 65-71), de onhoudbaarheid van die fabel kordater moeten onderstrepen (p. 23)

Deel B (p. 25-130), veruit het belangrijkste, handelt in drie hoofdstukken over de weerslag van het Beleg op de literatuur.

In het eerste (p. 25-32) wijst S.P. erop dat er voor dat beruchte Beleg - het indrukwekkendste in die tijd - een wijdverspreide behoefte naar nieuwsberichten bestond die bevredigd werd vooral door vlugschriften (Eng. : pamphlets, Duits : Fliegblätter), soms in dialoogvorm en boeken. Maar ook in gedichten en toneelstukken werd op dat merkwaardig Beleg gezinspeeld.

In het tweede hoofdstuk (p. 33-93) gaat S.P. nader in op de boeken en vlugschriften betreffende het Beleg. Van alle besproken boeken is er in het Ostendiana-fonds van onze stadsbibliotheek een exemplaar aanwezig.

Twee Engelse boeken komen onder de loep. Het eerste, met zijn voor de 17de e. typische langademige titel, heet : "True Historie of the memorable siege of Ostend and what passed on either side from the beginning of the siege, unto the yielding up of the Towne..." (volgt nog een lange ondertitel), by Edw. Grimeston, London, 1604. Dat oudste Engelse verslag van het Beleg, in boekvorm, is een letterlijke vertaling van het Franse : "Histoire remarquable et véritable de ce qui s'est passé par chacun jour au siège de la ville d'Ostende, de part et d'autre jusques à présent ..." Paris, chez Jérémie Perier, 1604.

Op zijn beurt gaat dat Franse werk terug op een Duits relaas, nl. "Belägerung der Statt Ostende, Journal ..." (waarvan er drie versies bestaan). Dat oudste bestaande rapport over het Beleg, in folioformaat en rijk geïllustreerd, is zelf een vertaling van een Nederlands verslag dat verloren is gegaan.

"True Historie ...", uitvoerig beschreven en vergeleken met zijn boven vermelde Franse en Duitse tegenhanger (p. 36-52), bevat details die in het veel uitgebreider werk van Fleming ontbreken.

Veel bondiger bespreekt S.P. het tweede Engelse boek : "The Commentaries of Sr Francis Vere", Cambridge, 1657, een werk dat slechts gedeeltelijk (p. 81-178) over de slag bij Nieuwpoort handelt en over het Oostend's Beleg tot aan het vertrek van Vere uit de stad (maart 1602).

Daarna worden de Nederlandse boeken ontleed. Daar ze voldoende bekend zijn laat ik hun lange titels weg.

Hendrick van Haestens, "De bloedige ... Belegeringhe der Stadt Oostende ..." Leiden, 1613. Het werk, dat beknopt wordt toegelicht, vertoont gelijkenis met het volgende.

Philippe Fleming, "Oostende, vermaerde ... Belegheringhe ..." 's-Gravenhage, 1621. Hieraan wordt terecht grote aandacht besteed (p. 55-71). Het lijvig dagboek (598 p.) wordt inderdaad beschouwd als de betrouwbaarste kroniek waarin de gebeurtenissen met treffende nauwkeurigheid, soms met pittige details, dag voor dag opgetekend worden. Fleming was immers auditeur van het garnizoen en dertien jaar lang secretaris van de gouverneurs van Oostende. Weer heel bondig is S.P. over de katholieke tegenhanger van Flemings werk, nl. : Christophle de Bonours, "Le mémorable siège d'Ostende ..." Bruxelles, 1628. Het is eveneens een omvangrijke kroniek (601 p.) met veel bijzonderheden over de Spaanse versterkingen en uitgesproken anti-Veregezind.

Vervolgens behandelt S.P. de contemporaine vlugschriften (de zgn. pamphlets). Het waren in sobere stijl gestelde relazen - voorlopers van onze moderne nieuwsbladen - gewoonlijk geschreven door anonieme reporters die hun informatie ook vonden bij kooplieden, vissers, soldaten en in privé-brieven (uit Calais, Oostende, Antwerpen, Vlissingen). In die emotioneel geladen berichten werden de feiten vaak overdreven of verdraaid. Die vlugschriften waren zo zeer in trek dat soms een tweede editie ervan nodig was.

Zes "pamphlets" werden aangehaald. Het eerste, het ruimst uiteengezet (p. 80-86), heet : "Newes from Ostend of the Oppugnation and fierce siege" (de titel is nog veel langer). Hierin worden met veel details de gebeurtenissen tot 5 augustus behandeld, wat bewijst dat er al een maand na het begin van het Beleg berichten daarover verspreid werden.

Het tweede vlugschrift - dit keer geen vertaling - verhaalt wat voorgevallen is van eind december 1601 tot begin januari 1602. Het is getiteld : "Extremities urging the Lord General sir Fra. Veare ..." en was geschreven door een voor-aanstaand Engels militair, een ooggetuige. De auteur verdedigt het bedrieglijk wapenbestand van 23-25 december 1601 (fake-truce) dat Francis Vere met de Spanjaarden gesloten had en dat door de tegenstanders, o.a. de Bonours, zo streng afgekeurd werd.

In een derde geschrift : "A breife reporte of ..." gaat het over de gebeurtenissen sinds 7 januari 1602 tot het einde van die maand. Het wemelt van namen en is waarschijnlijk ook een vertaling uit het Nederlands.

Een vierde getiteld : "A true discourse of ..." wijdt slechts enkele paragrafen aan het Beleg (februari 1602) : er is stilte op het Oostendse front wegens munitie bij de Spanjaarden - beide kampen worden versterkt - de aartshertog schijnt aan vallende ziekte te lijden - Veres bedrog wordt goedgepraat.

Tenslotte worden nog twee pamphlets vermeld over de Slag bij Nieuwpoort nl. : "The Bataile fought ... nere Newport (oorspronkelijk Engels) en "A true Relation of the ... Victorie neere to Newport" (een vertaling uit het Nederlands).

In hoofdstuk III (p. 94-129) komen gedichten en toneelstukken aan de beurt. De balladen vormen de brug tussen boeken en vlugschriften. Naast eenvoud en gebaltheid vertonen zij een lyrisch karakter.

Over het Beleg zelf is er maar één bekend nl. "The Cardinal's Sege of Ostend", in 22 strofen (over de evolutie van het Beleg in 1601). Verder is er een bal-lade over de Slag bij Nieuwpoort getiteld "Newes from Flaunders" (met een lange ondertitel : "A new Ballad of ..."), in 23 strofen. Het schijnt oorspronkelijk Engels te zijn en is duidelijk polemisch. De aartshertog heet er : "that bloody spanish Lord/(who)like Judas converted/his booke into a sword".

Vermeldenswaard is ook de panegyriek van Cyril Tourneur (ca. 1575-1626) ge-schreven op de dood van Francis Vere (28 augustus 1609) waarin verwezen wordt naar diens optreden in de Slag bij Nieuwpoort en tijdens het Beleg.

Dat die hardnekkige belegering een geliefkoosd onderwerp was, blijkt niet alleen uit Nederlandse en Engelse gedichten. In het Frans bestaan er een veertigtal variaties (uit 1604) op een Latijns gedicht "Prosopopoeia Ostende, Urbs loquitur", dat ook in het Grieks vertaald was. In die personificaties komt de geteisterde stad dus zelf aan het woord. Ter vergelijking reproduceert S.P. de tekst van zo'n Frans gedicht, nl. dat van een zekere Corbin, en ook het bekende "Prosopopée d'Ostende" van François de Malherbe (1555-1628) (dat laatste is door de Bonours in zijn "Mémorable Siège" opgenomen).

S.P. gelooft dat ook Shakespeare (in sonnet 2) en John Donne (ca. 1571-1631) (in satyre 3) door het fameuze Beleg geïnspireerd werden.

Ook in dialogen - tot stichting en vermaak uitgewerkt - kwam het Beleg ter sprake. Daarvan geeft S.P. een Engels en een Nederlands voorbeeld. 1. "A dialogue and complaint made upon the siedge of Oastend... 1602 ...". De kern : op aandringen van de koning van Spanje doet de oudste zoon van het huis van Savoye een vredesvoorstel dat door Prins Maurits verworpen wordt. Andere gesprekspartners zijn : de aartshertogen en de paus. Die "dialogue", samen uitgegeven met het boven vermelde (vierde) vlugschrift "A true discourse" (waarvan het Ostendiana-fonds een exemplaar bezit), was een vertaling uit het Frans en werd zelf in het Nederlands vertaald onder de titel : "'t Samenspreekinghe ende Beklach op de Belegering der Stadt Oostende".

2. In het Nederlandse voorbeeld : "Tsamen Sprekinghe" (einde 1602) discussiëren twee volksmensen over de Slag bij Nieuwpoort en over het Beleg.

Goedkoper dan boeken waren de voorstellingen van toneelstukken die, ook wegens hun actualiteitskarakter, in Engeland bijzonder populair waren. Een spiegel van die tijd is dan ook het werk van Shakespeare die sinds 1585, uitgezonderd korte Stratford-onderbrekingen, in Londen woonde waar hij informatie (o.a. in de vlugschriften) en theaters vond.

In zijn Twelfth Night (1,2) verwerkt hij een passus (nl. de wonderbare redding van een man die zicht vastklampt aan een drijvend stuk mast) uit het boven vermelde (eerste) vlugschrift "Newes from Ostend". Ook in Hamlet (V, 4, 17-66) wordt een uitgebreide allusie op het Beleg gezien.

"Atheist Tragedy" (II, 1, 28-114) van de al geciteerde Cyril Tourneur (uit 1611) bevat een trouwe beschrijving van de Spaanse aanval van 7 januari 1602.

In "The Conspiracy and Tragedy of Charles Duke of Byron" van George Chapman (1559-1634) wordt eveneens gezinspeeld op het begin van het Beleg (V, 1, 7).

In twee stukken van Thomas Dekker (ca. 1572-1632) is Oostende een spreekwoordelijk voorbeeld van iets dat moeilijk te veroveren is. Zo b.v. in "The honest Whore" : "the constance of a woman (is) harder to come by than ever was Ostend".

En in "West-ward Hoe" (1607) krijgt Marchants Wife te horen : "How long will you holde out thinke you, not so long as Ostend". Wat verder in dat stuk is er spraak van "the booke of the siedge of Ostend" wat de populariteit van die werken, zoals "True Historie" suggereert.

Ook Ben Jonson (1573-1637), de vriend van Shakespeare, gebruikt Oostende als symbool voor taai verzet. In zijn "Epicoene" (1609) heet het : "Penelope her selfe cannot hold out long, Ostend, you saw, was taken at last". En in "The Ball" van James Shirley vinden we : "Ostend was sooner taken than her fort is like to be".

Tenslotte komen nog duidelijke zinspelingen op Oostende voor in een vijftal andere stukken, waaronder drie comedies van de volksschrijvers Beaumont (1584-1616) en Fletcher (1579-1625).

Een kort besluit. Dat met veel zorg en vlijt samengesteld proefschrift van Suzanne Ponjaert bewijst overduidelijk hoe sterk onze stad in het begin van de 17de eeuw in de internationale belangstelling stond. Bovendien is het zelf een interessante kritische bibliografie over Oostende.

G. BILLIET

Wat is er nog verkrijgbaar in het Heemkundig Museum ?

Visnetbreinaalden "De Plate" 1954-1979	100 Fr.
Reeks 3 prentkaarten "Heemkundig Museum"	20 Fr.
Reeks 3 prentkaarten uitg. "Kulturele Raad" Oostende	20 Fr.
Reeks 15 prentkaarten "Oostende 1965"	20 Fr.
Borrey : Van boom tot schip (2de druk)	330 Fr.
Ostendiana II	375 Fr.
Ostendiana III	400 Fr.
R. Seys : Edw. Vlietinck	25 Fr.
N. Hostyn : Vijf vergeten Oostendse kunstschilders	125 Fr.
R. Desnerck : Oostends woordenboek (2de druk)	1 500 Fr.
G. en R. Desnerck : Vlaamse visserij : (2 delen)	2 900 Fr.
J. Klausning : Vreugde en verdriet in het visserslied	120 Fr.
O. Vilain : Langs de Oostendse kateien	195 Fr.
O. Vilain : Langs de galerijen	225 Fr.
N. Hostyn : Oostends oesterboek	350 Fr.
K. Clybouw : Geschiedenis van O.L.V. Kapel te Bredene	145 Fr.
J. Gheeraert : Vertellingen uit 't Zeepaardje	200 Fr.
J. Gheeraert : Le mariage de Zot Lowieke à Ostende	100 Fr.
R. Rotsaert : Volkstelling 1814 te Oostende	300 Fr.
Oude nummers "De Plate"	25 Fr.

G.V.

Beschouwingen omtrent Karel Jonckheeres memoires

In vijf dikke, forse boekdelen heeft Karel Jonckheere (Oostende, 1906) tot hier toe zijn herinneringsnotities aan het papier en aan het nageslacht toevertrouwd. Achtereenvolgens : "De vogels hebben het gezien" (1968), "Waar plant ik mijn ezel ?" (1974), "Mijn dochter wordt sirene" (1975), "De man met de ruiker" (1977) en "Verbannen in het vaderland" (1978), op de eerste titel na alleen uitgegeven bij Elsevier Manteau, Brussel, in de reeks "Grote Marnix Pockets". Letterkundige Gie Luyten wijdt enkele bespiegelingen en gedachten aan deze cyclus in een opstel dat de titel draagt : "Karel Jonckheeres memoires : herinneringen aan vandaag", te vinden in het tweemaandelijks tijdschrift voor literatuur en beeldende kunsten "'t Kofschip", jaargang 8, nummer 1, januari 1980, blz. 7-10 (geïllustreerd met de afdruk van een recente akwarel van Karel Jonckheere door Piet Vandenberghe).

E. SMISSAERT

1850-1860

Deze maand laten we de muziekschoolhistoriek even voor wat ze is en pogen volgende vragen te beantwoorden : waar kon de melomane Oostendenaar en toerist rond 1850-1860 naar toe om wat muziek te horen ?? En welke waren de "morceaux" die hij te horen kreeg ???

Op muzikaal vlak viel er in het midden van vorige eeuw niet zo heel veel te beleven in het nog kleine Oostende. Een vaste afspraak voor jong en oud waren natuurlijk de concerten die het muziekkorps van het 7e Linieregiment gaf. In 1855 gebeurde dat op donderdagen in de "Jardin des Princes", 's vrijdags in de "Cercle du Phare" en op maandagen in het Kursaal (gebouwd 1851-52). Veel meer was er aanvankelijk niet.

In de vijftiger jaren werd het korps gedirigeerd door de heer MEISSNER, die zelf componeerde en ook tal van arrangementen van toen populaire operamuziek schreef.

Tracht u zich eens een oogwenk de zalige Biedermeier-sfeer tijdens zo'n concert op een warme zomeravond in de "Jardin des Princes" voor de geest te halen ! Het intieme parkje dicht bij zee, de gezellige muziek vermengd met vogelgekwetter, een licht windje, het modieus getooide publiek met één oor luisterend naar de klanken met een ander oor luisterend naar een of ander gesprek. Geen auto's, vliegtuigen of brommers die de sfeer verstoren ... Wie weet hoeveel amoureuze affaires daar niet geboren zijn ! ?

In het Oostendse blad "La Flandre Maritime" vonden we enkele programma's terug. We drukken er hier enkele af. Eigenaardig om zien hoe de meeste muziek die bij onze over- en betovergrootouders geliefd was, al lang niet meer gespeeld wordt !

Bekijken we eerst even het programma van 8 juli 1850 dat om 18.30 h plaats had :

- Ouverture "La Cécile" van CLEMENT
- Air Brillant sur JERUSALEM gearrangeerd door MEISSNER
- APPOLON-walsen van LABITZKY
- Pot-pourri uit GIURAMENTO, gearrangeerd door BENDER
- JOUR D'AUTOMNE-wals van MEISSNER

Of dat van de concerten op 3 & 4 augustus 1851 in de "Jardin des Princes" :

- Ouverture ROBIN DES BOIS
- Fantasie op LE PROPHETE, arr. MEISSNER
- Pot-pourri op LA SOMNAMBULE, gearr. door BENDER
- Ouverture VAL D'ANDORE
- Pot-pourri op HAYDEE, door MEISSNER
- ABENDSTERNE van LANNER
- Ouverture EIN UHR van HAENSEL
- Fantasie op NABUCHODONOSOR, arr. MEISSNER
- Pot-pourri op SIRENE door VAN CALCK
- Ouverture LESTOCQ, arr. BERR
- Pot-pourri BELIZAIRE, door WARG
- Wals door LABITZKY

In de kranten "La Flandre Maritime" of "La Feuille d'Ostende" konden we talrijke echo's van deze concerten opvangen. In "La Feuille d'Ostende" van 11 augustus 1853 lazen we bijvoorbeeld :

"Le Jardin des Princes ne pouvait contenir dimanche dernier,
l'immense foule accourue pour entendre le pot-pourri national

"de Mr. MEISSNER, exécuté par la musique du 7me de ligne.
"L'oeuvre de l'habile compositeur a été vivement applaudi."

Hoger schreven wel al dat het Corps ook concerten verzorgde in het Kursaal dat in 1852 klaar kwam, en in de "Cercle du Phare" waarover onze vriend FARASYN zo levendig schreef in het jubileumnummer van "De Plate".
In september 1855 bood de directeur van het Kursaal, de "Cercle", het Casino en de Jardin des Princes, Louis VAN DEN ABEELE MEISSNER een zilveren tabaksdoos aan uit erkentelijkheid voor het gepresteerde werk (Feuille d'Ostende, 20 september 1855).

In de minder drukke maanden was het korps ook wel te horen. Nu en dan gaven ze benefietconcerten, hetzij voor henzelf (zoals op zondag 24 augustus 1851 bijvoorbeeld in de Jardin des Princes -de inkom bedroeg 1 Fr.), hetzij voor de behoeftigen van de stad.

Norbert HOSTYN

(vervolgt)

Mededeling omtrent een studie over de "Zweedse Oostindische Compagnie" (1731-1786).
Een verdoken voortzetting van de "Oostendse Compagnie" ?

"Gelijktijdig met het verdwijnen van de Oostindische Compagnie, gevestigd in Oostende, werd in Zweden een nieuwe compagnie opgericht voor de handel met het Verre Oosten. Sommige auteurs hebben beweerd dat de Zweedse Oostindische Compagnie gevestigd in Gotenburg, een verdoken voortzetting was van de afgeschafte Oostendse Compagnie. Er is inderdaad een deelname geweest vanuit de Zuidelijke Nederlanden in de Zweedse onderneming, en zelfs aanknopend met de Compagnie van Oostende. Deze deelname deed zich voor onder de vorm van een financiële participatie. We merken een participatie op onder de vorm van aandeelhouderschap, maar ook door intekening op bodemerij-contracten en door het voorschieten van kapitaal voor de aankoop van Spaanse zilverpiasters. Deze zilvermunten waren onontbeerlijk om handel te kunnen drijven in het Verre Oosten. We noteren ook de aanwezigheid van Zuidnederlandse kapiteins aan boord van de Zweedse schepen. Het belang van deze Zuidnederlandse deelname in zijn geheel dient onderstreept, hoewel die daarom nog niet moet overdreven worden". Tot dit besluit komt Chr. Koninckx in zijn verslag over "La Compagnie suédoise des Indes orientales et les Pays-Bas autrichiens".

Esquisse succincte d'une participation "belge" à l'étranger au 18e siècle", gepubliceerd in : "Mededelingen der Zittingen van de Koninklijke Academie voor Overzeese Wetenschappen", 1978, nr. 3, blz. 295-329. Zijn doctoraat, voorgelegd in 1975 aan de Vrije Universiteit te Brussel en getiteld : "Het Eerste en Tweede Octrooi van de Zweedse Oost-Indische Compagnie (1731-1766)". Een bijdrage tot de maritieme, economische en sociale geschiedenis van Noordwest-Europa in zijn betrekkingen met het Verre Oosten", zal, in de loop van 1979, in Engelse versie gedrukt worden te Kortrijk door Uitgeverij Desmet-Huysman p.v.b.a.

De prijs is nog nader te bepalen. (1)

E. SMISSAERT

N.v.d.R. We vernemen dat dit boek inmiddels zou verschenen zijn. We houden onze leden hiervan verder op de hoogte.

O. V.

BESPARINGEN nu en vroeger !

De gulden zestiger jaren van steeds hoger inkomens en grotere welvaart zijn voor goed voorbij. Van af het najaar 1973 worden wij geconfronteerd met de steeds hardere realiteit van hogere petroleumprijzen, stijgende werkloosheid, voorthollende inflatie en nog zovele factoren meer die ons doen inzien dat er een tijd aangebroken is waarin wij opnieuw zullen moeten leren onze papieren geldbriefjes meermaals om te draaien vooraleer deze te spenderen.

In de plaats van de toomloos aangewakkerde "consumptie" is in onze maatschappij een totaal verouderde term opnieuw komen opduiken nl. het woord "Besparing". Besparing vooral dan in de sector energie die de Achillespees geworden is niet alleen van onze economie maar ook van ons doodgewoon alledaags leven. In radio, T.V. en kranten wordt onze aandacht voortdurend getrokken op besparing ; "Zorg voor betere isolatie van uw woning", "Zet de thermostaat wat lager", "Rij wat minder vlug met uw auto" enz., enz.

Voor de jongeren is het woord "besparing" een nieuw, nog onbekend begrip. Voor de ouderen, die de periode '40-45 of '14-'18 hebben beleefd is dit niet het geval.

Zo'n 60 jaren geleden, om precies te zijn in 1923, werd er ook van regeringswege een besparingscampagne gevoerd. Niet via T.V. of radio want die bestonden nog niet of zaten nog in barenswenen, maar weldoor kranten. Besparingen niet op petroleumprodukten alhoewel heel wat gezinnen nog leefden in de "kinkeperiode" van onze beschaving, maar wel op tarwe, de basis van ons dagelijks brood. België had toen nog belangrijke hoeveelheden tarwe uit N.-Amerika te importeren. Omdat zo wat alle landen van West-Europa beroep deden op dit Amerikaans graan ging de prijs ervan steeds maar stijgen. En dit in een tijd dat de waarde van de Belgische munt sterk ging dalen. Daarom deed de regering via dag- en weekbladen beroep op de bevolking om zo zuinig mogelijk met dit basisprodukt van onze voeding om te springen. Ook lokale bladen namen aan deze besparingsactie deel door het inlassen van korte, volkse rijmpjes. Uit "De Zeewacht" lichten wij enkele typische verzen ter illustratie op.

Het koren uit buitenland
vergt groot'offers van Belgenland.

Het brood dat hier ten kwiste gaat
is oorzaak dat de frank afslaat.

Brood wegsnijten is zot
daardoor krimpt de spaarpot

Gebruik het brood met verstand
het is de redding van het land.

Spaarzaam zijn met het wit brood
is België helpen uit de nood.

Het brood gebruikt met zuinigheid
brengt aan ons geld standvastigheid.

Het land bekommt vrede en welzijn
als wij met het brood zeer zuinig zijn.

Eet brood in weigernis
dan komt er beternis.

Het brood is voor de mond
maar toch niet voor de grond.

Moeders het weze uwen zeg
kinders smijt nooit geen kruimje weg. enz., enz.

Was het niet dat wij "komparchie" hebben met de doodgewone Sovjetmens, die de buikriem wat zal moeten aansnoeren omwille van het graanembargo ingevoerd als reactie op de Russische interventie in Afghanistan, dan hadden wij gevraagd aan een onzer lezers, die de Russische taal machtig is, om deze verzen in vertaling te sturen naar de "Pravda". Dit zou dan een Oostendse folkloristische bijdrage geworden zijn in het Russische propaganda materiaal ter bestrijding van broodverspilling.

Dit te doen ware echter onmenselijk, cynisch. Russen, zoals alle eenvoudige mensen waar ook ter wereld zijn ten slotte maar de slachtoffers van de zovele nationale en internationale manipulaties, van macht- en prestigestrijd van regeringen en regimes, van ellebogenwerk en schenenschopperij van politici die allen het zeer goed menen, vooral voor zichzelf.

Daniel FARASYN

Nog het album van Mars "La Vie d'Ostende". Een Rechtzetting.

In het vorig nummer van "De Plate" heb ik in een bespreking van "La Vie d'Ostende" van Mars een vergissing begaan. Betreffende de fraaie prent, getiteld "Slikens", op p. 33 van het album, schreef ik: "Wat een idyllisch plekje is de Spuikom (gezien van de huidige Vicognedijk, p. 33)". Een serieuze blunder want de Spuikom bestond toen nog niet.

Dat idyllisch plekje is de gewezen Mosselhoek die door de latere havenwerken werd opgeruimd. Die Mosselhoek, op een oude kaart aangeduid als "Canton des Pêcheurs" (en toen behorend tot Slijkens), lag noordwestelijk van de huidige Royal Yacht Club (in de buurt dus van de huidige Esplanadestraat) aan de toenmalige achterhaven of Kreek die zich uitstreckte van de Militaire Sluis tot die van Slijkens. Nu ligt daar het zuidelijk deel van de voorhaven.

Het sportief koppel (op de prent), zittend in het gras van de bochtige oever, kijkt naar de Mosselhoek van uit een punt zuidelijk van de Zeevaartschool aan de huidige Cockerillkaai (en niet de Vicognedijk). Het is inderdaad een fijn hoekje met lage wit-rode visserswoningen op de oostelijke oever en vreedzame vissersschuiten op het stille water. De kerktoren, rechts in de achtergrond, is die van de oude kerk van Sas-Slijkens, ook al verdwenen.

Dat ik hier mijn gezicht kan redden, dat ben ik verschuldigd aan een vriendelijke terechtwijzing van de heer Richard Verbanck, kenner bij uitstek van de historische topografie van Groot-Oostende en benijdenswaardig bezitter van een schat van boeken, kaarten en foto's. Ik dank hem hier nog eens van harte.

G. BILLIET

Index "De plate" 1979

Ons bestuurslid Daniel SMISSAERT heeft de inhoudstafel en register van jaargang VIII (1979) van ons tijdschrift "De Plate" keurig opgemaakt. Ieder die een exemplaar wenst, kan die bekomen mits overschrijving van 50 Fr. op rek. nr. 750-9109554-54 van "De Plate, v.z.w., Oostende" met vermelding "Index 1979"

Louis BOEL

Welhaast 70 jaar nu, is de naam BOEL een vertrouwde klank in het Oostendse kunstwereldje. Dit is uiteraard vooral te danken aan Maurice BOEL (°Oostende, 1913), die in 1979 nog zijn retrospectieve kreeg in het Oostendse Kursaal (1).

Onze bijdrage gaat over Louis BOEL (°Maastricht, 7 februari 1879 - + Oostende, 5 maart 1949), gehuwd met Espérance MOUQUE en vader van Maurice BOEL. Louis BOEL had in de Hofstraat 8 een bloeiend huisschildersbedrijf en was daarnaast een niet onverdienstelijk amateurschilder.

Louis BOEL's broer Nicolas is om heel andere redenen het vermelden waard : in de jaren 1908-1910 ontpopte hij zich als een (stuntelige) vliegtuigpionier, waarbij hij zichzelf en broer Louis in heel de stad belachelijk maakte, maar ook een serieuze financiële aderlating bezorgde (2).

In november 1908 was Louis BOEL medestichter van de "Cercle Artistique d'Ostende" in het atelier van Jan DE CLERCK.

Medestichters waren onder andere A. GERBOSCH, L. ROYON, O. CORNU, E. SPILLIAERT, M. DESFORGES, M. & O. VAN CUYCK, O. DE CLERCK, K. DEKESEL.

De kring zou tal van voordrachten en enkele salons organiseren in de jaren 1909-1914.

Uit 1908 dateert BOEL's "Kerstmis te Oostende" dat te zien is in het Heemkundig Museum te Oostende.

Een groep gelovigen, vissers vooral, 's nachts in gebed voor het "Vagevuur" aan de Peperbusse. Een stemmige getuigenis van een verloren gegaan volksgebruik.

Tijdens het 4e Salon van de "Cercle Artistique d'Ostende", in het Kursaal gehouden, toonde hij een "Ruelle des Tanneries-Namur". Verder ken ik van hem tamelijk veel werkjes (hoevegezichtjes, enz.) die eigenlijk niet boven het bedenkelijke peil van een doorsnee-zondagsschilder uitkomen.

Louis CONSTANT

Woonde Clementinaplein 5.

Tijdens het 4e Salon van de "Cercle Artistique d'Ostende" in het Kursaal (1910), exposeerde hij een "Moulin Flamand à Leffinghe" en een "En Famenne".

Norbert HOSTYN

nota's :

(1) zie ook : E.S., Maurice Boel, in De Plate, p. 80/27.

(2) zie over de vliegersperikelen der BOEL's de interessante bijdrage van ons bestuurslid Walter MAJOR in "Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis" (november 1977 en februari 1978) : "De drieste droom der familie Boel".

Nog de vliegtuigramp te Stene in 1937

Mevr. SCHUYESMANS-COOPMAN (Berchem) liet ons een fotocopië geworden van de foto van de vliegtuigramp te Stene-Conterdam in 1937, die verscheen in "Le Patriote illustré" van 27.11.1937. Onze oprechte dank hiervoor.

O. V.

OOSTENDSE SPROKKELINGEN

DE DOPPERSLUCHTEN

De verkeersluchten op de Vereenigde Natieslaan, ter hoogte van de Oude (maar geklasseerde) Watertoren kregen in de volksmond, vanwege het nabijgelegen stempellokaal, deze bijnaam.

BENDIG

Wordt niet alleen gebruikt om een eergierig of eigenzinnig mens aan te geven zoals Roland Desnerck in zijn Oostends Woordenboek zegt, maar is ook het woord dat gebruikt wordt om er iemand die aan de spaarzame kant is mee aan te duiden.

KROOZEN

De intresten die jaarlijks in de S.E.O. worden uitbetaald op het bedrag dat op uw aandelenboekje voorkomt heten in de Volksmond de KROOZEN. Als antwoord op een vraag naar de oorsprong van dit woord vonden we in het Westvlaamsch Idioticon van DE BO het volgende :

KROOS-KROOIS-KROOIZEN-KROOZEEREN, intrest van geld, het aangroeien, aanwassen van geld door de intrest. Van het Franse CROIT, aanwas, vermeerdering.

Vroeger was het in Oostende zo dat de mannen meestal achter de KROOZEN gingen en de vrouwen achter de PERCENTEN.

J.B. DREESEN

"Literaire wandeling" met R.F. Lissens te Oostende.

Naar aanleiding van het verschijnen van de "Literaire gids van België, Nederland en Luxemburg", samengesteld door R. Bodart, M. Galle en G. Stuiveling voor de "Bibliothèque des Guides Bleus" van uitgeverij Hachette te Parijs, schreef de criticus en literair-historicus Prof. Dr. R.F. Lissens kanttekeningen, onder de titel : "Voor de tweede druk van de Literaire gids" in het tijdschrift "Dietsche Warande en Belfort", jg. 117, 1972, blz. 622-628. Meer bepaald nam hij Leuven, de Brusselse agglomeratie en de Westkust tot Oostende onder de loupe. Hij noteert dat Gaston Duribreux :

" (...) nog andere boeken schreef dan "talrijke vissersromans". Te Oostende speelt zich niet alleen "De verwondering" (1962) van Hugo Claus gedeeltelijk af. Claus zelf heeft er een stukje van zijn wilde jaren doorgebracht. Een van de eerste lofgalmen die ik over het wonderkind-auteur-van "De Metsiers" (1951) las, was een Frans artikel van de Frans-Belgische schrijver Henri Vandeputte (1877-1952) ; deze non-conformist met de scherpe en grillige pen wordt terloops te Brussel, en met recht, genoemd, maar woonde ook een tijd te Oostende, - de stad kocht zelfs zijn interessante bibliotheek. Lia Timmermans is metterwoon gevestigd in de Jozef II-straat, nr. 25. Godfried Bomans was er een graag geziene gast, die er kwam praten baden en eten. In de koningin der badsteden sleet Eugène van Oye (...) het grootste deel van zijn leven ; gaan sterven is hij te Gistel, waar hij in 1969 een standbeeld kreeg."

E. SMISSAERT

Op 5 augustus 1901 werd het standbeeld van Leopold I (het Peird) ingehuldigd. En zoals het in die tijd paste, werd de plechtigheid opgeluisterd met een speciaal getoonzette hymne in de "verhevenste" bewoordingen. Het is waarlijk de moeite.

EEN KONINGS LIED

Hymne voor de onthulling gedicht van het standbeeld

Z. M. LEOPOLD I

binnen de Stad Oostende - 5 augusti 1901

Eructavit cor meum verbum bonum !
dico ego opera mea Regi.

Ps. 44 2

Psallite Regi nostro, psallite.

Ps. 46, 7

Hem dien de Heer verkoor tot leider van de volken,
die mocht der wijsheid woord in levensdaad vertolken
door aller oogen bede als toekomstlicht betracht,
hem, ziel van aller ziel en hert van aller herten,
hem zingt der volken dank door aller tijden verten :
Heil, zegen, lof en roem, van na- tot nageslacht !

Wie is hij die, zoo hooggeprezen
en boven allen uitgelezen,
gedreven door Gods vleugelslag,
de volkeren geleiden mag ?

Hij die zijn vorstelijk woord, den vaderen gegeven,
rechtschapen en getrouw, wist eerlijk na te leven,
die in den raad niet zat der ongerechtigheid.
De toekomst roemt zijn naam in hare zegezangen,
zal om de schoudren hem het golvend purper hangen
der liefde z'jnes volks, der vorstenmajesteit.

Met balsem van Uw welbehagen,
In lengte van zijn levensdagen,
- Uw naam, o Heere, zij geloofd ! -
hebt Gij gezalfd zijn vorstelijk hoofd.

Des zal in steen en brons zijn edelbeeld verrijzen
om - baken ons en gids - den weg der eer te wijzen
ter fiere burgerdeugd. En 't groetend met de hand,
de moeders zullen eens den kinderen verhalen,
waarom die garven lichts zijne eerezuil omstralen,
en zeggen : Kind, ziedaar de Geest van 't Vaderland !

Uit stamelende kindermonden
zult, Heere, Gij zijn lof verkonden :
in 't rozig licht der glorie baadt
hem elke levensdageraad.

De wierook onzes danks o Heere, walme U tegen !
Het licht van uw gelaat is op ons hoofd gezegen
en klapwiekt als de vreugd in 't juichen onzer borst !
Slaat open, hoog en breed, Onsterflijkhedsportalen !

Wij strooien ons gebloemt' vóór uwe tempelzalen ...
Gewelven, heft u op ! - daar nadert onze Vorst !

(Imp.-Lith. de la Cour, G. Daveluy, Ostende)

Wat al bombast en "hoge", onbegrijpelijke woorden. De rederijkers hebben er niets aan, die waren minstens nog verstaanbaar.

Wij vragen ons terecht af hoeveel van de tientallen vrouwen, mannen en kinderen die hieraan hebben meegezongen ooit begrepen hebben wat ze zongen. Dan spreken we nog niet van de toehoorders ...

Spijtig voor het nageslacht zijn dichter en komponist niet bekend, we hadden hen gaarne een plaats gegund in de Oostendse "Onsterflijkheidsportalen".

J.H.K.

Visserstaal voor zeedieren ontleed en verklaard

In de eerste jaargang (1883) van "Natura. Maandschrift voor Natuurwetenschappen", uitgegeven door het toenmalige "Natuurwetenschappelijk Genootschap van Gent", liet de beroemde Gentse bioloog Julius Mac Leod (Oostende, 1857-Gent, 1919), op bladzijden 245 tot en met 248, een kort lijstje van volkswaarden verschijnen onder de titel : "Enige op de Belgische kust gebruikte volksnamen van lagere zeedieren". De meeste der daarin vermelde termen staan niet in de bekende Vlaamse *Idiotica* noch in het *Woordenboek der Nederlandse Taal* (W.N.T.).

Mevrouw Cecile Tavernier-Vereecken hernam - in een artikel van 1955, verschenen in "Taal en Tongval. Tijdschrift voor de studie van de Nederlandse volks- en streektaalen" - onder dezelfde titel "Enige op de Belgische kust gebruikte volksnamen van lagere zeedieren" (blz. 1-11) het lijstje van J. Mac Leod. Ten einde na te gaan in hoeverre na zeventig jaar de door Mac Leod gegeven benamingen thans nog te Oostende gebruikelijk waren, heeft één van haar studenten, de heer J. Costenoble, zelf van Oostende, aldaar een kleine mondelinge enquête gehouden. Zijn zegslieden waren vier Oostendse vissers, respectievelijk circa 35, 40, 55 en 70 jaar oud, en een Oostendse vishandelaar, circa 50 jaar, die ook enige tijd te Nieuwpoort verbleven had.

Costenoble deed navraag naar de huidige uitspraak, in het Oostends, van volgende woorden :

schaaldieren : steenkrab (NL. : strandkrab) ; slabraai (zwembrab) (NL. : porseleinkrabbetje) ; zeeluis (NL. : zeepissebed) ; steur of krabbetjesteur (NL. : krabbekesteur).

weekdieren : wullok (NL. : wulk) ; rateldutsen ; torentje ; tandetje ; nonnetje ; wiegje (NL. : witte boormossel) ; koks (NL. : eetbare hartschelp) ; teelekoks (NL. : grote strandschelp) ; saats of inktspuwer ; saatsbollen.

mosdieren : lammerstaart (NL. : harige vliespoliep) ; klavermes (NL. : bladachtig hoornwier).

stekelhuidigen : zeester ; Turksche mits (NL. : gewone zeeappel).

neteldieren : gal (NL. : kwal) ; striemel (NL. : kompaskwal) ; tette of zuiger.

vormlozen ; mosselbroei (NL. : schitterende zeevonk).

planten : lintepakken (NL. : vingerwier) ; klakker (NL. : blaaswier).

E. SMISSAERT

Het vernieuwde orgel werd op dinsdag 8 juni 1948 om 20 u. ingezegend. De plechtigheid begon met een lof opgeluisterd door de Schola Cantorum van het College die er het Ave Verum van Mozart, het Sicut Cedrus van Jules van Nuffel en het gregoriaanse Tantum Ergo liet horen. Daarom verzorgde Prof. Flor Peeters uit Mechelen een orgelrecital waarvan hier het programma volgt :

1. Preludium en fuga in Re groot (J.S. Bach)
2. Koraalvoorspel "Nun komm der Heiden Heiland" (J.S. Bach)
3. Werk van drie oud-vlaamse meesters :
 - a) Canzona (F. De Monte)
 - b) Gavotte (D. Raick)
 - c) Giga (J.B. Loeillet)
4. Derde koraal (C. Franck)
5. Koraal met variaties op "Heer Jesus heeft een hofken" (Fl. Peeters)
6. Twee werkjes van Louis Vierne - Impromptu
- Berçeuse
7. Als finale : de toccata uit de 5de orgelsymfonie van Charles Marie Widor.

Vermelden we tot slot nog dat kort na de ingebruikneming het in de kapel begon door te regenen, juist boven de linkerkant van het orgel, en met alle gevolgen vandien. Sindsdien is het orgel niet meer geweest wat het zou moeten zijn. Vandaag de dag wordt het practisch niet meer gebruikt en blijft het ook van het nodige onderhoud verstoken.

R. HOSTYN

N.V.D.R. Robert HOSTYN's laatste bijdrage verscheen in maart 1979.

Het handelde over het orgel van de Sint-Jozefskerk.

Op het einde van deze bijdrage kondigde hij nog een vervolg aan. De archiefstukken nodig om dat slotartikel te schrijven berusten echter bij een geestelijke van genoemde parochie thuis. Ondanks veelvuldige navraag is onze medewerker er tot nu toe niet in geslaagd inzage van genoemd archief te krijgen. Daarom zet hij van deze maand af zijn artikelenreeks gewoon verder.

N.H.

Herdruk oude gravures

De Kamer voor Handel en Nijverheid van het arrondissement Oostende heeft beslist een speciale uitgave van gravures te verzorgen, die een der rijkste ogenblikken uit de Oostendse geschiedenis memoriseert : de gloriëtijd van de Oostendse Compagnie.

De gravures stellen drie authentieke achtiende eeuwse illustraties voor uit Oostends privé-bezit. Het zijn drie Oostendse havenzichten :

- Zicht van de haven van Oostende, genomen vanaf de Gouwelozekeek, bij het Fort Slykens. Gegraveerd door Masquelier in 1782 naar een schilderij van Le May.
- Tweede zicht van Oostende, genomen vanuit de zee. In 1787 gegraveerd door Masquelier naar een schilderij van Le May.
- Zicht van de haven en de stad, in 1784 gegraveerd door Daudet, naar Solvyns.

Deze gravures kunnen bekomen worden op het sekretariaat van de Kamer voor Handel en Nijverheid, Feest- en Kultuurpaleis Wapenplein Oostende. Voor de set van drie gravures : 2 000 Frs.

O.V.

Door historici en pedagogen is tot nog toe opvallend weinig aandacht besteed aan de ontwikkeling van ons technisch onderwijs. Niet alleen missen we op dit gebied algemene overzichten en regionale studies, we zijn ook zeer gebrekkig geïnformeerd over de relatie maatschappij-technisch onderwijs. Er mag toch immers verondersteld worden, dat sociaal-economische omstandigheden en typisch professionele behoeften geleid hebben tot de organisatie van diverse vormen van technisch onderwijs in ons land. Op tal van vragen i.v.m. doelstellingen en resultaten van dat technisch onderwijs is nog steeds geen afdoend antwoord gegeven. In het midden van de negentiende eeuw telde België vijf nijverheidsscholen. Ze kunnen beschouwd worden als de voorlopers van het huidige technisch onderwijs. Hun aantal steeg weldra tot 22, niet alleen wegens de economische expansie in die periode, maar ook door de steun die toen van staatswege werd verleend aan lokale initiatieven bij de oprichting en organisatie van nijverheidsscholen. Zo kwamen in West-Vlaanderen liefst 5 instellingen tot stand, namelijk in Brugge (1853), Ieper (1865), Kortrijk (1866), Oostende (1867) en Veurne (1869). Kenmerkend voor die Westvlaamse scholen was, dat ze alle gegroeid waren uit of verbonden waren met een stedelijke academie. Na de eerste wereldtentoonstelling (Londen, 1851) was inderdaad een beweging op gang gekomen met het doel de kunst te oriënteren op de nijverheid. In de meeste academies werd deze trend gevolgd: het onderwijs in de toegepaste kunsten kreeg er uitbreiding en nieuwe vakken als lijntekenen, meetkundig tekenen en perspectieftekenen werden in het programma opgenomen. Zo ontstonden geleidelijk nieuwe afdelingen, die tenslotte als nijverheidsscholen hun eigen weg gingen. Om tot een nijverheidsschool (waar de lessen 's avonds en 's zondags gegeven werden) te worden toegelaten, moest men tenminste 12 jaar oud zijn (in sommige gevallen: 14 jaar) en moest men kunnen lezen, schrijven en rekenen. Het aantal getuigschriften dat kon uitgereikt worden, was bijzonder laag, concludeert Prof. Karel De Clerck in een artikel verschenen in "Wetenschappelijke Tijdingen" (1979, nr. 4), waaruit alle gegevens voor dit artikeltje geput werden. "Een paar cijfers mogen dat aantonen. In 1875 waren er in ons land 31 nijverheidsscholen met in totaal 7 559 leerlingen; slechts 103 daarvan behaalden in dat jaar een getuigschrift. In 1884 waren er 32 scholen met 9 648 leerlingen en slechts 337 kregen toen een getuigschrift in handen!". Over "125 jaar Stedelijke Nijverheidsschool" te Brugge verscheen in 1979 een voortreffelijk boek. De geschiedenis van de Oostendse nijverheidsschool moet nog geschreven worden, in boekvorm of als tijdschriftbijdrage. Wellicht een boeiend thema voor een bevoegd lokaal vorser?

E. SMISSAERT

Werkstaking der meiden te Oostende

Donderdagavond werd de kokkin van een hotel berispt omdat zij te veel aan den bottel gezeten had. De meiden trokken partij voor haar en lieten het werk steken. Zij verlieten het hotel en bleven op het voorland staan zingen en schreeuwen bij zoo ver dat de politie moest tusschenkomen om ze uit een te drijven. Men kan denken hoe de toegestroomde menigte zich vermaakte met die werkstaking fin de siècle.

(Een hoekvullingske opgetekend uit: "De Veurnaar" van 4 september 1901)

A. DAWYNDT

TEKSTOVERNAMES UIT DE PLATE STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

